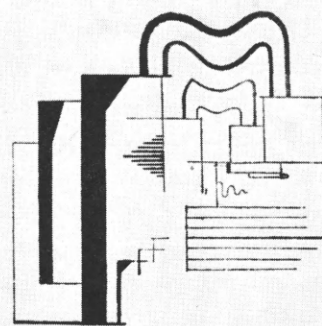
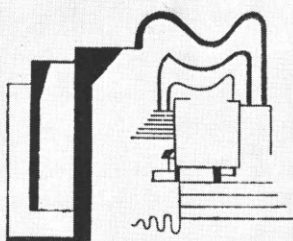

Viking Eggeling

Horizontál-vertikál-orchester

ELVI FEJTEGETÉSEK A MOZGÓMŰVÉSZETRŐL

I. Magyarázat

A reprodukált rajzok mozgásban elgondolt folyamatok főmozzanatait ábrázolják. A munkák filmben fognak megvalósulni. A folyamat maga: drámai fejlemények és forradalmak a tiszta művészet (elvont formák) szférájában; mondjuk, a hallásunk utján beidegződő zenei történések analógiájára. Mint a zenében, a cselekmény (egészen szellemi értelemben) itt is a tiszta anyaggal lép föl és ebben a tiszta anyagi anyagban jut feszültséghez és feloldáshoz, oly értelemben, amely minden anyagi összehasonlítás és emlékezés híján, elemi = mágikus.

II. Generalbass

1. A „nyelv“ (a forma nyelve) amelyen a „beszéd“ itt folyik, a szemléletnek egy elemi elvből keletkezett „ábécé“ alapul; ez az elv: a polaritás. A polaritás mint egyetemes életelv = kompozíciós módszer minden formai megnyilvánulásnak. Arány, ritmus, szám, intenzitás, helyzet, csendülés, időmérték stb. stb. a tapasztalás szempontjából: nagy és kis ellentétek kontrasztvonalakozásai; szellemileg: analogonvonalakozásai ama dolgoknak, amelyek egy külső szférában újból elkülönülnek egymástól. Teremtő változások, logikus egyenlőségek és egyenlőtlenségek az alkotás központi gondolatában.

2. A munka nagy akarata és látható célja nem áll meg ezeknek a rajzoknak a határánál. Az ábécé esztétikai alapelvei összművészeti alkotásokhoz vezető utat mutatnak, még pedig azért, mert a dogmátalan és összegező értelemben használt alapelvek nemcsak a festőművészetre érvényesek, hanem egyenlő mértékben a zenére, nyelvre, táncra, architektúrára és a színművészetre is.

Olyan közműveltség gondolata ez, amely minden alkotó erők összességékepen, közös gyökérből végtelen, sokféleségű formába tornyosodik: nem összeadottság hanem szintézis.

III. A „művészet“ meghatározása

a) Transzcendentális meghatározása

Művészet = emberi alkotó akarat. Mint ilyen egyéni szerv, amely arra való, hogy az egyén egy transzcendentális világban önmagának értelmet adjon. (Egyénfölötti = transzcendentális törekvés.)

Művészet egy magasabb egység megvalósítását szolgálja: az emberiséghez tartozó ember eszméjét: az egyén tökéletesedését, szervezetségének egy magasabb formájában: az „egész“, az „emberiség“ = az egyes szintézise (konstruktív elv).

E cél elérését akarni etikai követelés. Etika annak a megismerésén alapul, hogy képesek vagyunk egy tökéletesebb létre és e megismerés értelmében való cselekvés kategorikus imperatívuszát foglalja magában: egy teljes etika követelését (a vallásos vagy filozófiai etikától való különbözésükben), mely szerint mindent a „teljesség“ szempontjából kell cselekednünk.

Az egyén és az őt átfogó egység között fennálló alkotó viszony a szintézis. Alkotó = nem matematikai természetű, logikus viszony.

Egyértelműsége a sokfélének, értelmes analógiává vonatkoztatása az ellentéteknek = poláris szintézis.

Ha egy teljes „lét“ eszméjén az emberi alkotó erők (amenynyiben szintézisre képesek) jelentős értékre kapnak, úgy a „szintézis“ (a poláris lényegű) transzcendentális meghatározottsággá emelkedik.

Az ily megismerésből az alkotó erők fegyelmezése következik, amely az ember valamennyi alkotó megnyilvánulásának egységéhez = közműveltséghez vezet.

b) Gyakorlati meghatározása

Az eszközök legvégtetesebb gazdaságossága. Csak az elemeknek valóban szigorú fegyelmezése és legelembib alkalmazása teszik lehetővé a továbbépítkezést.

Ujból és újból hangsúlyozzuk, a művészet nem egy individuuum alanyi kirobbanása, hanem legkomolyabb jelentőségű szerves nyelve az embernek. Ezért alapjaiban annyira tévedéstől mentesnek és lapidárisnak kell lennie, hogy valóban használni is lehessen, mint az emberiség nyelvét. Tévedés azt hinni, hogy a művészet értéke az egyes művészeti alkotások színvonalától függ; a művészet igenis azt a feladatot rója az egyénekre, hogy alkotó tevékenységük az egyéni érzések sokaságát egy gondolattá összegezzék. Ez a feladat egész embert követel; megoldásában az egyes részeknek — tudatosságnak és ösztönösségnek — egyaránt közre kell működniök.

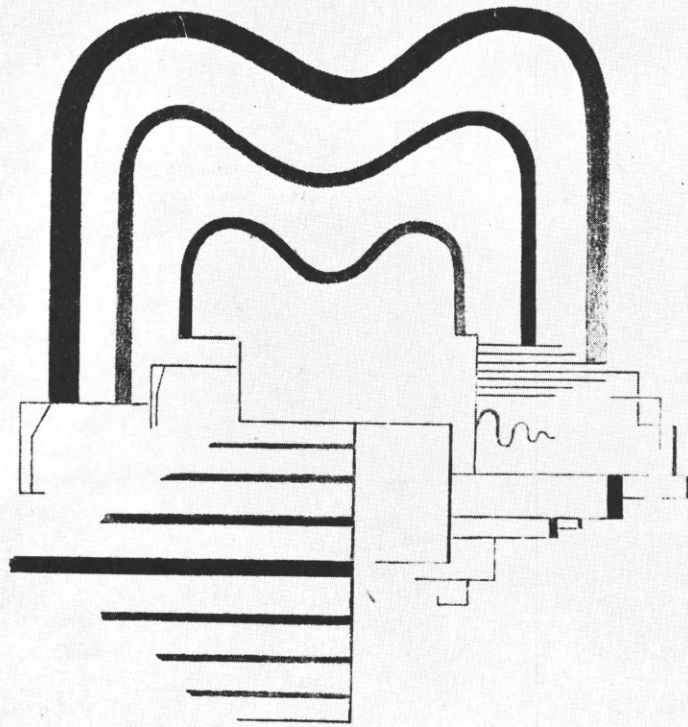
Mivel a psziche nyelve = a művészet, mélyebben járó, mert kevésbé gátolt hatással van az emberre, mint a fogalmak világa, amelylyel szemben a szavak

már eltompítottak bennünket, döntő módon fontos, hogy a művészeti nyelv összes alapjainak vizsgálata és megkülönböztetése = KRITIKÁJA tárgyilagos legyen, ne pedig szentimentális.

IV. Függetlenség

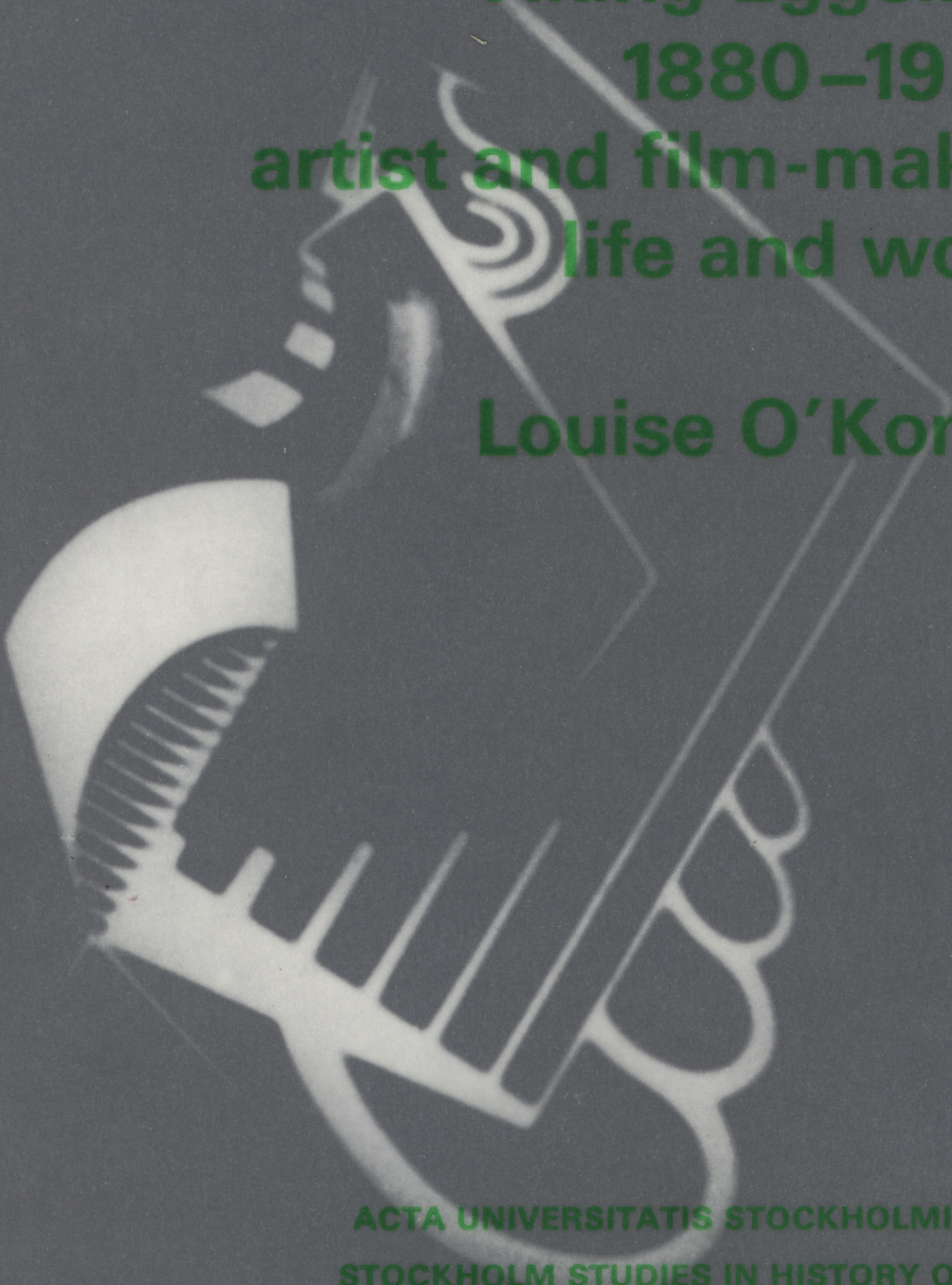
Kétségtelen, hogy a mozgókép (mint a képzőművészek új munkaterét), a képzőművészeti alkotások hamar és erősen igénybe fogják venni. Annál lényegesebb rámutatni, hogy formák egyszerű egymást követésének önmagában még nincs értelme és hogy ezt az értelmet csak (a fentebbi meghatározás szempontjából vett) művészet adhatja a folyamatnak. Ennek az új művészetnek feltétlenül egyértelmű elemekre van szüksége; ezek nélkül keletkezhetik ugyan (még oly csábító) játékok, de sohasem művészet: sohasem az a nyelv, amelyben az ember értelmet ad önmagának.

Viking Eggeling

Viking Eggeling

Horizontál-vertikál-orchester

Viking Eggeling
1880–1925
artist and film-maker
life and work
by
Louise O’Konor

ACTA UNIVERSITATIS STOCKHOLMIENSIS
STOCKHOLM STUDIES IN HISTORY OF ART

23

ALMQVIST & WIKSELL, STOCKHOLM

CONTENTS

Preface	7
Acknowledgements	8
Abbreviations	10
Illustrations	10
CHAPTER I	
BIOGRAPHICAL DATA	11
1. The Eggeling family	12
2. Viking Eggeling	14
CHAPTER II	
THE EGGELING HOME AT LUND	
CHILDHOOD DAYS	
DEPARTURE FROM SWEDEN	15
CHAPTER III	
PARIS, ASCONA AND ZURICH	
RELATIONS WITH THE DADA GROUP	33
CHAPTER IV	
KLEIN-KÖLZIG AND BERLIN	
THE FILM EXPERIMENTS:	
HORIZONTAL-VERTICAL ORCHESTRA AND	
DIAGONAL SYMPHONY	
(SYMPHONIE DIAGONALE)	43
CHAPTER V	
VIKING EGGELING AND HANS RICHTER	57
1. Viking Eggeling's posthumous collection	58
2. The Eggeling scrolls	59
3. The Eggeling-Richter relationship	69
CHAPTER VI	
VIKING EGGELING'S ART THEORY	73
Introduction	75
1. Elvi fejtegetések a mozgóművészetről	88
[<i>Theoretical presentations of the art of movement</i>]	
2. Prinzipielles zur Bewegungskunst	90
3. Raoul Hausmann and Viking Eggeling,	
Zweite präsentistische Deklaration. Gerichtet	
an die internationalen Konstruktivisten	91
4–8. Viking Eggeling, posthumous notes	
Edited and commented	92
4. Film	92
5. [On the spiritual element in man. On	
different methods of composition]	97
6. Gemeinschaft	102
7. [On composition. On criticism]	107
8. [Seven separate sheets]	122
APPENDIX: Hans Richter, Prinzipielles zur	
Bewegungskunst	127
CHAPTER VII	
ANALYSIS OF THE FILM DIAGONAL	
SYMPHONY (SYMPHONIE DIAGONALE)	131
Stills from Diagonal Symphony	137
CHAPTER VIII	
CATALOGUE	143
List of major exhibitions including works by	
Viking Eggeling	144
Introduction	145
1. Paintings	146
2. Drawings and sketches, and one lithograph	147
3. The scrolls Horizontal-vertical Orchestra I,	
II and III, and studies for them	149
4. The scrolls Diagonal Symphony I–IV,	
Diagonal Symphony, and studies for them	151
5. Illustrations	152
NOTES	245
BIOGRAPHICAL NOTES	267
SOURCES	275
1. Sources cited	276
2. General references	282
INDEX OF PERSONS	293